

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XXIV/211/2009
Rady Miejskiej w Lipianach
z dnia 30.03.2009r.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY LIPIANY**

LIPIANY - 2009

Spis treści:

Wstęp.....	3
1. Przepisy prawne dotyczące wyrobów azbestowych	5
2. Cele i zadania programu.....	12
3. Charakterystyka azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ich szkodliwość dla zdrowia ludzkiego.....	13
4. Lokalizacja obszaru objętego programem	14
5. Uczestnicy programu.....	14
6. Informacje o ilości wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie miasta i gminy.....	15
7. Metody realizacji programu.....	17
8. Finansowanie programu.....	17
9. Harmonogram realizacji programu.....	19
10. Wytyczne dotyczące bezpiecznego usuwania azbestu – BHP.....	20
11. Załączniki.....	27

Spis załączników:

1. Wniosek do Urzędu Miasta w Lipianach o dofinansowanie transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.
2. Protokół odbiorczy (stwierdzenie usunięcia wyrobów zawierających azbest).
3. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
4. Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.
5. Wykaz podmiotów posiadających decyzję Starosty Pyrzyckiego zezwalającą gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.
6. Ankieta na temat występowania wyrobów zawierających azbest w gminie Lipiany.
7. Przykładowe zdjęcia pokryć dachowych płytami cementowo azbestowymi.

Wstęp

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, którego włókna są bardzo elastyczne, mocne i trwałe. Produkty azbestowe są kwasoodporne, ogniotrwałe, odporne na korozję i charakteryzują się dużą wytrzymałością na działanie czynników chemicznych i mają właściwości dźwiękochłonne. Dzięki tym cechom minerał ten zaczęto po drugiej wojnie światowej powszechnie stosować w przemyśle włókienniczym, maszynowym, elektrotechnice i w budownictwie. Obecnie na świecie znanych jest ponad 5 tys. wyrobów zawierających azbest. Są to głównie wyroby stosowane w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Azbestu używano również do produkcji farb, pokostów, smarów, płytek, wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

Azbest używany do produkcji sprowadzany był do Polski głównie z terenu byłego ZSRR. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku sprowadzono do naszego kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie głównie do produkcji materiałów budowlanych. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowanych jest blisko 1.350 Mn. m² płyt azbestowych, z czego blisko 90% stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. W 1980 roku z płyt azbestowo-cementowych wykonanych było ok. 45% pokryć dachowych i fasadowych. Po 15 latach udział tych płyt w nowobudowanych pokryciach dachowych zmniejszył się o 30%. Dużą liczbę w ogólnym bilansie płyt azbestowych stanowią też rury azbestowo-cementowe których liczbę ocenia się na 600 tys. ton. Wyroby azbestowe używane w przemyśle szacuje się na 60 tys. ton. W użyciu nadal jest również ok. 100 tys. ton wyrobów małogabarytowych zawierających azbest np. uszczelki, kształtki, okładziny hamulcowe, wyroby włókiennicze.

Po kilkunastu latach produkcji i powszechnego stosowania azbestu okazało się, że produkt ten jest szkodliwy dla zdrowia i życia ludzkiego. Azbestowe włókna rozpylone w powietrzu i wdychane wraz z nim są przyczyną wielu chorób, takich jak azbestoza (pylica azbestowa), rak płuc i międzybłoniak. Przetwórstwo azbestu i stosowanie wyrobów azbestowych jest niebezpieczne dla zdrowia, ponieważ surowiec ten w stanie suchym łatwo ulega rozpyleniu, co spowodowane jest jego włóknistą budową, a po przedostaniu się do organizmu trwale utrzymuje się w płynach ustrojowych. W związku z toksycznością wyrobów azbestowych, powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących. 14 maja 2002 roku Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła długofalowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Podstawowe cele programu to oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,

wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski, a także sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym czasie, do spełnienia wymogów ochrony środowiska. Wszyscy producenci płyt azbestowo-cementowych określili czas użytkowania swoich wyrobów na 30 lat. Wynikało to z kilkudziesięcioletnich doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną tzw. mokrą metodą produkcji (metodą Hatscheka), które wykazują, że prawidłowo położone i zamontowane płyty, pomalowane farbą akrylową oraz konserwowane co 5-7 lat, praktycznie mogą być użytkowane ponad 30 lat, dlatego terminem docelowym realizacji programu usuwania azbestu jest 31 grudnia 2032 roku.

Realizacja rządowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest wymaga opracowania przez wszystkie gminy w Polsce własnych szczegółowych programów obejmujących obszar konkretnej gminy. Stąd też wynikła konieczność opracowania programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Lipiany. W poniższym programie opisano ogólne mechanizmy oraz zasady pomocy, której Gmina zamierza udzielić osobom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest z budynków lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem. Przy założonym okresie usuwania do 2032 roku, wiele z wyrobów zawierających azbest przekroczy wszelkie normy i granice bezpiecznego użytkowania. Dlatego niezwykle istotne jest ustalenie kolejności ich usuwania. Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią bowiem istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych. Częstym problemem, który musi zostać ujęty w planie Gminy, jest praktyka samodzielnego wykonywania przez właścicieli obiektów demontażu lub zabezpieczeń azbestowo-cementowych pokryć dachowych co jest całkowicie niedopuszczalne.

Całkowite usunięcie wyrobów azbestowych w krótkim czasie nie może być zasadą, wyborem stosowanym jako rozwiązanie wszystkich sytuacji głównie ze względów ekonomicznych a także ograniczonych możliwości gospodarowania i składowania odpadów. Przedsięwzięcie to powinno być rozłożone w czasie, tak aby pozostać w zgodzie z realiami budżetowymi Gminy Lipiany, przy jednoczesnym usuwaniu co roku najbardziej zniszczonych produktów azbestowych, zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem.

1. Przepisy prawne dotyczące wyrobów azbestowych

- **Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z 1998r. Nr 156, poz. 1018, z 2000r. Nr 88, poz. 986, z 2001r. Nr 100, poz. 1085, Nr 154, poz. 1793 oraz z 2003r. Nr 7, poz. 78 i Nr 65, poz. 596, Dz. U. 2004r. Nr 3 poz. 20). Ustawa weszła w życie od 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzenie na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998r. a z dniem 28 marca 1999r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, poznaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach** (jednolity tekst : Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawania odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całokształt spraw administracyjnych, związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw, krajowy plan gospodarki odpadami został przyjęty pod koniec 2001r. Art. 10, ust. 4 tej samej ustawy stanowi, że wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, zawierające plany gospodarki

odpadami mają być uchwalone przez odpowiednie organy w następujących terminach:

- Programy wojewódzkie – do 30 czerwca 2003r. – uchwalone przez sejmiki wojewódzkie.
 - Programy powiatowe – do 31 grudnia 2003r. – uchwalone przez rady powiatów.
 - Programy gminne – do 30 czerwca 2004r. – uchwalone przez rady gmin.
- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (jednolity tekst: Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz.1118). Wśród wielu przepisów znajduje się zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 7 stanowi: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:
 - zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia,
 - pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
 - pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,
 - wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
 - **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska** (jednolity tekst: Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:
 - Państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o środowisku.
 - Opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska
 - Ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
 - Kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska

- Konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje
- **Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw** (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, późn. zm.). Ustawa reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określonych ustawą. W art. 54 ustawa odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.
- **Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych** (Dz. U. Nr 11 poz. 84, z późn. zm.). Ustawa reguluje – na gruncie prawa europejskiego – problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych. Ustawa określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzenia do obrotu lub stosowania substancji i preparatów, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko. Zgodnie z ustawą tworzy się urząd Inspektora do Spraw substancji i Preparatów Chemicznych.
- **Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U. Nr 199, poz. 1671). Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w krajach obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu towarów niebezpiecznych (ADR) – *Jednolity tekst Umowy ADR* (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r.). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko. Pojazdy powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.
- **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie zmiany ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. Nr 175, poz. 1458).

- **Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi** (M. P. Nr 19, poz. 231). Określa jako niedopuszczalny dodatek azbestu w materiałach budowlanych, z terminem obowiązywania od 1 stycznia 1997 r.
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny** (z 1998r. Dz. U. Nr 44, poz. 268, z 1999 r. Nr 25, poz. 222, z 2000 r. Nr 15, poz. poz. 188, z 2001 r. Nr 10, poz. 77, z 2002 r. Nr 1, poz. 11 i z 2003 r. Nr 5, poz. 50). Zgodnie z ustawą z 19 czerwca 1997 o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw środowiska, określa corocznie, w drodze rozporządzenia, na wniosek producenta lub innego podmiotu wprowadzającego na polski obszar celny wyroby zawierające azbest, wykaz wyrobów dopuszczonych do produkcji lub wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy.

W załączniku tym znajdują się:

- płyty uszczelniające azbestowo-kauczukowe,
- uszczelki z tych płyt,
- azbest włóknisty,

Są to wyroby, których ze względów technicznych i technologicznych nie można jeszcze w wielu przypadkach zastąpić wyrobami bezazbestowymi. Dotyczy to przede wszystkim wyrobów o specjalnym przeznaczeniu dla potrzeb m.in. przemysłu chemicznego, rafineryjnego i energetyki.

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów** (Dz. U. Nr 112, poz.1206). Zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy

06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu

10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)

1013 09*- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych

15 01 11* – opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego np. Azbest) wyłącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest
16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest
17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05 * – materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Uwaga: gwiazdka oznacza odpady niebezpieczne

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów** (Dz. U. Nr 152, poz. 1736). Określa wzory dokumentów stosowanych do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów celem zapewnienia kontroli ich przemieszczania. Do prowadzonej ewidencji odpadów obowiązani są posiadacze odpadów, w tym także wytwórcy odpadów. Ewidencja odpadów prowadzi się za pomocą dwóch dokumentów: karty ewidencji odpadów oraz karty przekazania odpadów. Karta przekazania odpadu wypełniana jest w dwóch egzemplarzach przez posiadacza przekazującego odpady na rzecz innego posiadacza odpadów. Posiadacz odpadów, który odpady przejmuje (np. zarządzający składowiskiem odpadów) zobowiązany jest do potwierdzenia na karcie przekazania odpadu fakt przyjęcia odpadu. Karty informacyjne służą do naliczania opłat za umieszczenie w danym roku odpadów na składowisku wnoszonych na rachunek dystrybucyjny urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.
- **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy** (Dz. U. Nr217, poz. 1833).
Określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:
 - a) pyły zawierające azbest chryzotyl - 1,0 mg/m³
 - włókna respirabilne - 0,2 włókien w cm³
 - b) pyły zawierające azbest krokidolit - 0,5 mg/m³
 - włókna respirabilne - 0,2 włókien w cm³
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U. Nr 236, poz. 1986 z późn. zm.). Przepisy o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych stosuje się odpowiednio do transportu odpadów niebezpiecznych spełniających określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne dla zaliczenia ich do jednej z klas towarów niebezpiecznych. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego

przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR)- Jednolity tekst Umowy ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287, 1999r.) Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9- różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz odpadów zawierających azbest, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenie wydaje, w drodze decyzji starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów. Transportujący odpady niebezpieczne obowiązany jest do posiadania karty ewidencji odpadu, dokumentu obrotu odpadami niebezpiecznymi i dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych według wymagań ADR.

- **Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne** (Dz. U. Nr 237, poz. 2011). Określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełniania.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska** (Dz. U. Nr 175, poz. 1439). Określa terminy, sposoby przedkładania wojewodzie przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia** (Dz. U. Nr 120, poz. 1126). Określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (zwanego „planem bioz”) oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczenia azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest** (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na**

środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. 2004r. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.). Sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko wymaga wydobywanie azbestu lub instalacje do wytwarzania lub przetwarzania azbestu lub produktów zawierających azbest:

- a) produktów azbestowo-cementowych w ilości nie niższej niż 200 ton gotowego produktu rocznie,
- b) materiałów ciernych w ilości nie niższej niż 50 ton gotowego produktu rocznie,
- c) innych produktów zawierających azbest w ilości nie niższej niż 200 ton rocznie;

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002r. w sprawie wartości odniesienia niektórych substancji w powietrzu** (Dz. U. z 2003r. Nr 1, poz. 12). Wartość odniesienia dla azbestu (włókna na m³) wynosi uśredniona 2350µg/m³ w ciągu godziny i 250µg/m³ dla roku kalendarzowego.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów** (Dz. U. Nr 220, poz. 1858). Przepisy rozporządzenia nie stosuje się do składowisk odpadów materiałów izolacyjnych oraz konstrukcyjnych zawierających azbest oraz składowiska odpadów obojętnych.
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny** (Dz. U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nie selektywny mogą być składowane odpady;

Grupy 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest

Grupy 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Oznacza to, że odpady obu grup mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów** (Dz. U. Nr 61, poz. 549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01* i 17 06 05*.
- **Rozporządzenie Ministra gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania**

i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2005r. Nr 216, poz. 1824) Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełniania i aktualizacji** (Dz. U. z 2005r. Nr 13, poz. 109). Pracodawca, który zatrudnia lub zatrudnił osobę w warunkach narażenia zawodowego na działanie pyłów zawierających włókna azbestu, wpisuje i aktualizuje w książeczce badań profilaktycznych tej osoby dane osobowe wraz z danymi dotyczącymi okresu zatrudnienia w warunkach narażenia na pył azbestu oraz szczegółowe parametry tego narażenia.
- **Zarządzenie Ministra Zdrowia i opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi** (M.P. Nr 19, poz. 23).
- **Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski- przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002r.** Określa główne kierunki działania w okresie 30-u lat, potrzebne środki na realizację „Programu..”, a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

2. Cele i zadania programu

Głównym celem programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Lipiany jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy oraz ich bezpieczne składowanie i prawidłowe unieszkodliwienie.

Celami szczegółowymi są:

1. Inwentaryzacja obiektów zawierających azbest.
2. Edukacja mieszkańców gminy w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka.
3. Zapoznanie mieszkańców z procedurami usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.
4. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.

5. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W programie zawarte zostały:

1. Oszacowane ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy.
2. Szacunki jednostkowych kosztów usuwania dachowych pokryć azbestowych i płyt azbestowo-cementowych.
3. Propozycje odnośnie udzielania przez samorząd pomocy mieszkańcom w realizacji programu.

3. Charakterystyka azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ich szkodliwość dla zdrowia ludzkiego.

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne. Odporność azbestu na działanie wysokich temperatur (temperatura rozkładu i topnienia ok. 1500°C) jest jedną z najważniejszych zalet, dzięki którym znalazł on szerokie zastosowanie jako surowiec niepalny w różnego rodzaju wyrobach. Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią zeń surowiec o szerokim zastosowaniu.

Wśród wyrobów azbestowych można wyróżnić dwie grupy produktów:

- „**wyroby miękkie**” – których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000 kg/m³, to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, ponad 60% udziale azbestu, w produkcie oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy.
- „**wyroby twarde**” – których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m³, zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 15%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. Spójność włókien azbestowych w tych wyrobach jest tak wysoka, że praktycznie nie uwalniają się one do środowiska (wyjątkiem jest obróbka np. cięcie lub proces niszczenia mechanicznego wyrobu).

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie włókien. Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia.

Narażenie na pył azbestu może być przyczyną: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków. Głównym skutkiem zawodowej i środowiskowej ekspozycji na pył azbestu może być międzybłoniak opłucnej. W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost ryzyka raka płuc.

Wobec uznania szkodliwego wpływu włókien azbestu na człowieka w wielu krajach świata w latach 90-tych ubiegłego wieku wprowadzono całkowity zakaz jego stosowania.

4. Lokalizacja obszaru objętego programem.

Gmina Lipiany należy do powiatu Pyrzyckiego znajdującego się w południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Graniczy z gminami: Pyrzyce, Przelewice, Barlinek i Myślibórz. Zajmuje powierzchnię 95 km², Zamieszkuje w niej około 6300 mieszkańców. Ośrodek gminy stanowi miasto Lipiany, które skupia 4334 osób tj. 69% ludności gminy na obszarze 5 km² powierzchni. Na terenie gminy znajduje się również 11 jezior, co stanowi ok. 10% jej powierzchni (wraz z ciekami i wodami stojącymi).

W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Derczewko, Dębiec, Jedlice, Krasne, Miedzyń, Nowice, Osetna, Skrzynka, Wołczyn, Mielęcinek i 21 miejscowości, z których liczbę 200 mieszkańców przekroczyło Batowo i Skrzynka.

5. Uczestnicy programu.

Program usuwania azbestu dotyczy nieruchomości, które zlokalizowane są na terenie gminy Lipiany i na terenie których występują wyroby zawierające azbest. Jest skierowany do wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni, właścicieli oraz posiadaczy o nieuregulowanym stanie prawnym, zwanych w programie właścicielami nieruchomości.

Tej grupie najbardziej powinno zależeć na jak najszybszym usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów azbestowych ze swojego otoczenia. Przewiduje się, że zainteresowanie programem będzie wzrastać stopniowo z roku na rok, w miarę prowadzenia edukacji w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją azbestu. Zakłada się, że w programie uczestniczyć będą zarówno osoby, które są odpowiedzialne za realizację programu, jak i te które w nim uczestniczą.

6. Informacje o ilości wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie gminy.

W wyniku wstępnie przeprowadzonej inwentaryzacji na terenie gminy Lipiany w 2005r. znajdowało się ok.540 Mg wyrobów zawierających azbest (dane z PGO dla gminy Lipiany), z czego:

- płyty azbestowo-cementowe tzw. eternit (pokrycia dachowe) – ok.288 Mg,
- sieć wodna cementowo-azbestowa (8,4km) – 252 Mg (Krasne, Wołczyn, Batowo, Skrzynka, Mielęcinek, Lipiany).

W okresie pomiędzy 2005r. a 2008r. z terenu gminy usunięto ok. 46 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego najwięcej z budynków Spółdzielni Mieszkaniowej w Lipianach (tylko w 2008r. – 17,7Mg). W tym też roku pomoc gminy pozwoliła na pozbycie się 10,43 Mg głównie z terenów wiejskich, ale również z gminnego obiektu gospodarczego przy ul. Barlineckiej i z dzikiego wysypiska w obrębie Dębiec.

Należy założyć, że wyrobów zawierających azbest jest znacznie więcej, ponieważ niedoszacowanie były wówczas obiekty będące w administracji Agencji Nieruchomości Rolnych. Również sama powierzchnia nie odzwierciedla faktycznej wagi i trudno przyjąć faktyczną wagę 1m² (np. dachy często porośnięte są mchem, w którym znajduje się piasek, eternit jest różnej grubości.). Brak jest wiedzy na temat wyrobów azbestowych wykorzystywanych wewnątrz budynków.

Najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się w zasobach ANR i na obiektach gospodarczych.

Na terenie Lipian najwięcej obiektów pokrytych eternitem, to obiekty gospodarcze o powierzchni do kilkunastu m². Ale są również i większe, takie jak:

- budynek gospodarczy skrzyżowanie ulic: Bema i Sikorskiego,
- nie użytkowana chlewnia – koniec ul. Sikorskiego w kierunku m. Skrzynka (prawa strona), o pow. 370m²,
- budynek drukarni (ul. Mickiewicza),
- Motel Hangar (ul. Lipowa),
- budynek przy byłej stacji PKP (serwis opon samochodowych),

- obiekty gospodarcze przy ul. Traugutta,
- budynek socjalny na terenie boiska sportowego przy ul. Lipowej o pow.320m² (własność Gminy),
- budynek mieszkalny przy ul. Bema nr 15 (administrowany przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Lipianach),
- budynek mieszkalny przy ul. Szkolnej 19-21 o pow.150m², (własność prywatna),

Praktycznie we wszystkich miejscowościach wiejskich wykorzystywany jest nadal eternit.

Najczęściej są to chlewnie, stodoły, warsztaty oraz budynki mieszkalne.

Do największych należą:

- magazyn przy suszarni w m. Skrzyńka o pow. 480m² (własność ANR),
- chlewnia w m. Skrzyńka o pow. 1.120m² (własność ANR),
- obora-jałownik w m. Skrzyńka o pow. 1.008m² (własność ANR),
- obora w m. Wołczyn o pow. 1.132m² (własność ANR),
- obora w m. Wołczyn o pow. 1.123m² (własność ANR),
- obora w m. Wołczyn o pow. 1.123m² (własność ANR),
- magazyn w m. Wołczyn o pow. 760m² (własność ANR),
- cielętnik w m. Wołczyn o pow. 1.276m² (własność ANR),
- obora w m. Krasne o pow. 720m² (własność ANR),
- szopa-garaż o pow. 260m² (własność ANR),
- obora-jałownik w m. Mironów o pow. 864m² (własność ANR),
- jałownik w m. Mironów o pow. 864m² (własność ANR),
- jałownik w m. Mironów o pow. 864m² (własność ANR),
- budynek mieszkalny w m. Mironów o pow. 320m² (własność ANR),
- hydrofornia w m. Mironów o pow. 220m² (własność Gminy),
- część budynku mieszkalnego wraz z obiektami gospodarczymi w m. Józefin (dawna leśniczówka) -własność prywatna,
- obiekt gospodarczy w m. Mielęcinek o pow.800m²
- obiekt gospodarczy w m. Mielęcinek o pow.283m²
- obiekt gospodarczy w m. Mielęcinek o pow.200m²
- obiekt gospodarczy w m. Mielęcinek o pow.640m²
- domki wypoczynkowe w m. Przywodzie nad jez. Chłop szt.8,
- obiekty gospodarcze w m. Miedzyń,
- świetlica wiejska w m. Miedzyń o pow.90m² (własność Gminy),
- ruiny pałacu w m. Krasne.

7. Metody realizacji programu

Metody realizacji programu są następujące:

- Ulotki o azbestcie, jego szkodliwym działaniu i realizacji programu.
- Informacje o programie azbestowym w Biuletynie Informacyjnym Gminy Lipiany.
- Informacje zamieszczane na stronie internetowej gminy.
- Informacje zamieszczane na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.
- Informacje przekazywane na zebraniach wiejskich oraz za pośrednictwem sołtysów.

Przy realizacji programu stosowane będą następujące zasady:

1. Koszt demontażu oraz wymiany pokrycia dachowego ponosi właściciel, natomiast koszt transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest ponosić będzie Gmina.
2. Zlecenie transportu i utylizacji dokonywane będzie na pisemny wniosek właściciela nieruchomości, która znajduje się w bazie danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wzór stanowi załącznik nr 1.
3. Prace będą realizowane na podstawie umowy z wyspecjalizowaną firmą posiadającą stosowne zezwolenie.
4. Przy odbiorze odpadów z nieruchomości sporządzony będzie protokół odbioru. Wzór stanowi Załącznik nr 2.

8. Finansowanie programu

Istnieje możliwość uzyskania wsparcia finansowego na usuwanie wyrobów azbestowych:

1. z Banku Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) w formie kredytu z dopłatami do oprocentowania pochodzącymi z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie,
2. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w formie kredytów i dotacji, jedynie na duże przedsięwzięcia,
3. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie w formie dotacji,
4. z funduszy własnych, w tym Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
5. ze środków unijnych poprzez fundacje i programy pomocowe. i

Dofinansowanie usuwania odpadów azbestowych będzie się odbywać ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i w zależności od potrzeb uzupełniane z budżetu Gminy.

Gmina będzie się starać również o dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Sfinansowaniu w 100% będą podlegały koszty inwestycji związane z transportem i utylizacją odpadów azbestowych powstałych przy wymianie lub likwidacji pokrycia dachowego.

Wariant taki pozwoli na znaczne zwiększenie zainteresowania programem usuwania azbestu, zwłaszcza na terenach wiejskich. O sfinansowanie mogą ubiegać się osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe mające tytuł prawny do nieruchomości zlokalizowanej na terenie gminy Lipiany. W wyjątkowych sytuacjach pomoc może być udzielona również posiadaczom nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym np. koniecznością wymiany pokrycia dachowego o bardzo złym stanie technicznym.

Pomoc udzielana osobom fizycznym, będącym przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy z dnia 2.07.2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 z zm.), może być udzielana wyłącznie na potrzeby niezwiązane z prowadzoną przez nie działalnością gospodarczą.

Osoba ubiegająca się o uzyskanie pomocy w sfinansowaniu transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest składa wniosek do Burmistrza Lipian. Wzór wniosku dostępny jest:

- » w Urzędzie Miejskim w Lipianach (pok. Nr 23)
- » na stronie internetowej www.bip.Lipiany.pl

Wnioski po stwierdzeniu ich kompletności rozpatrywane będą na bieżąco według kolejności ich złożenia oraz stopnia uszkodzenia materiału zawierającego azbest, aż do czasu wyczerpania środków na dany rok kalendarzowy. Przy czym bezwzględne pierwszeństwo mają wnioski dotyczące najbardziej zniszczonych i zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców pokryć dachowych. Wnioski niezrealizowane w danym roku z powodu braku środków finansowych będą zrealizowane w pierwszej kolejności w roku następnym, zgodnie z prowadzonym rejestrem. Aby program był realizowany w sposób ciągły, rocznie gmina musi zarezerwować w budżecie i w Gminnym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej kwotę minimum 10.000 zł. zwiększając kwotę w następnych latach w zależności od potrzeb.

Do składanego wniosku należy dołączyć:

- kopię zgłoszenia złożonego do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Pyrzycach o zamiarze usunięcia wyrobów zawierających azbest w terminie 30 dni przed planowanym rozpoczęciem prac.

Wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane do czasu ich uzupełnienia. Burmistrz Lipian powiadamia pisemnie wnioskodawcę o sfinansowaniu kosztów transportu i unieszkodliwienia w terminie 30 dni od złożenia wniosku.

Finansowanie transportu i unieszkodliwienia nie obejmuje tych właścicieli, którzy we własnym zakresie dokonali unieszkodliwienia.

Pomoc nie pokrywa kosztów związanych z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych i kosztorysów rozbiórkowych.

9. Harmonogram realizacji programu

Model pomocy polegającej na finansowaniu transportu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych na koszt Gminy pozwoli na monitorowanie właściwego postępowania z tego typu odpadami i spowoduje, że nielegalne pozbycie się odpadów przestanie być opłacalne. Właściciele nieruchomości przy tym wariancie finansowania pokryją koszty związane z demontażem oraz zakupem i montażem nowego pokrycia dachowego.

W pierwszej kolejności w latach 2009-2016 proponuje się pomoc w sfinansowaniu inwestycji o najpilniejszym stopniu prac (I stopień pilności), oraz w miarę możliwości uzyskania środków finansowych na wykonanie prac o średnim stopniu pilności.

W latach 2017-2022 nastąpi kontynuacja usuwania azbestu o mniejszym stopniu pilności (II stopień pilności). Ostatni etap usuwania produktów zawierających azbest i będących w najlepszym stanie (III stopień pilności) przewidziany jest na lata 2023-2032.

Przeprowadzenie ankiet pozwoli na zorientowanie się, jak rozłożona w czasie będzie wymiana pokryć dachowych. Coroczne zabezpieczanie minimum 10.000zł pozwoli na pozbycie się z terenu gminy ok. 10Mg wyrobów zawierających azbest, przy założeniu otrzymania pomocy z zewnątrz – do 20 Mg. Nie jest to imponująca ilość ale rozłożona w czasie pozwoli na bezpieczną eliminację eternitu z budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Harmonogram rzeczowy na lata 2009-2032

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Opracowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Lipiany”	2009
2.	Działalność informacyjna i edukacyjne skierowane do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest.	2009-2032
3.	Realizacja „Programu...”.	2009-2032
4.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest.	2009-2032
5.	Monitoring i ocena realizacji „Programu...” w ramach Planu Gospodarki Odpadami.	2009-2032

10. Wytyczne dotyczące bezpiecznego usuwania azbestu – BHP

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz.1876).

Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, rozdz. 4 „Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych”, rozdz. 5 ‘Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych”. W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót.

Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu. Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- Ilość wytworzonych odpadów.
- Identyfikację rodzaju azbestu.
- Klasyfikację wytworzonego odpadu.
- Warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. Izolowana od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska.

2. Ogrózenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska.
3. Umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem-krokidolitem”.
4. Zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska.
5. Zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
6. Codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro.
7. Izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit.
8. Stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników - komora dekontaminacyjna, przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń.
9. Zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowane pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyty, rury, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażone w miejscowe instalacje odciągające powietrze,

- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokydolit,
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, a w szczególności poprzez:

1. szczelne opakowanie folią polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm wyrobów lub odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż $1,000\text{kg/m}^3$,
2. zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż $1,000\text{kg/m}^3$,
3. szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż $1,000\text{kg/m}^3$ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelnie zamknięcie,
4. utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu,
5. oznakowanie opakowań,
6. magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwienia odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Obowiązki jednostek samorządu gminnego:

- Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości. Gminy w pierwszej kolejności powinny skupić się na działaniach edukacyjno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców. Na gminy nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełniania nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032r. Gminy muszą więc zadbać. Aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz - o ile istnieje możliwość – również na stronie internetowej gminy.

Gminy mają także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gminy powinny szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służąc informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmacniać prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

- Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy. Informacje podawane przez właścicieli nieruchomości powinny być zbierane w postaci wypełnionych arkuszy „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Na ich podstawie ma zostać sporządzony zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia. Oprócz zbierania informacji od prywatnych właścicieli nieruchomości, gmina powinna dokonać oceny stanu nieruchomości, której sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowanego na cele związane

z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez gminę.

- Opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Informacje zebrane na podstawie arkuszy ocen powinny być przekazywane raz w roku do właściwego urzędu nadzoru budowlanego w powiecie. Sprawozdania mają być sporządzone – podobnie do zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest – według trzech grup pilności.
- Stworzenie Planu Gospodarki Odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest.

Prawidłowe opracowanie Planu wymaga zabrania od właścicieli nieruchomości sprawozdań dotyczących: oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest:

- Informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania (załącznik Nr4.)
 - Informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone (załącznik Nr5)
- Plan jest warunkiem ubiegania się o środki pomocowe.
 - Pozyskiwanie środków finansowych. Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska. Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólne. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. gmina lub związek gmin. Inicjująca rola gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- Kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest.

- Sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest.
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia.
- Sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest.
- Przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w którym był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.
- Sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury.
- Sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub prezydentowi miasta (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.
- Zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- Uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożone organowi informacji o wytwarzanych odpadami oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów).
- Przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.
- Opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji do właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym. problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- Zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.
 - Złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

11. Załączniki

Załącznik Nr 1

WNIOSEK
do Urzędu Miejskiego w Lipianach
o sfinansowanie transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....
/imię i nazwisko/

.....
/adres, tel. kontaktowy/

2. Obiekt:

3. Rodzaj wyrobu zawierającego azbest:.....

.....

4. Ilość (w m²):

5. Oświadczam, że prace związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest będą wykonywane przez wyspecjalizowaną firmę z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

.....
/data i podpis właściciela nieruchomości/

PROTOKÓŁ ODBIORCZY

(stwierdzenie usunięcia wyrobów zawierających azbest)

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....
/imię i nazwisko/

.....
/adres/

2. Miejsce odbioru odpadów zawierających azbest:.....

.....

3. Rodzaj odpadów (płyty faliste/płaskie lub inny odpad zawierający azbest):

.....

4. Ilość usuniętych odpadów (w m²):

5. Informacja czy na nieruchomości znajdują się jeszcze wyroby zawierające azbest (jeśli tak podać szacunkowo ilość):

.....

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

7. Oświadczam, że prace związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest zostały wykonane z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, a teren został prawidłowo oczyszczony z odpadów azbestowych.

.....
/data i podpis właściciela nieruchomości/

.....
/data i podpis przedstawiciela
Gminy/

Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce / obiekt / urządzenie budowlane / instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca / obiektu / urządzenia budowlanego / instalacji przemysłowej:

.....

.....

Pomieszczenie:.....

Rodzaj / nazwa wyrobu ¹⁾Ilość wyrobów (m², tony)

Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ²⁾

11.	Małe uszkodzenia	10 ³⁾
12.	Brak	0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)	10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania	10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)	10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza	10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia		
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców	35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób	30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie	20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie	10
VII. Usytuowanie wyrobu		
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	10

Suma punktów oceny

Stopień pilności I	wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie	65 i więcej punktów
Stopień pilności II	ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku	powyżej 35 do 60 punktów
Stopień pilności III	ponowna ocena w terminie do 5 lat	do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
Adres

data: ____ . ____ . 200__ r.

Objaśnienia:

- 1) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 1. płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 2. płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 3. rury i złącza azbestowo-cementowe,
 4. izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 5. wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 6. przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 7. szczeliwa azbestowe,
 8. taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 9. wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 10. papier, tektura,
 11. inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura²⁾
- 2) **Duże uszkodzenia** - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 3) **Małe uszkodzenia** - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....
.....

2. Właściciel/ zarządca/ użytkownik ^{*)}:

osoba fizyczna – imię, nazwisko, adres:

.....
.....
.....
.....

3. Tytuł własności:

4. Nazwa , rodzaj wyrobu ²⁾

5. Ilość (m² , tony) ³⁾

6. Przydatność do dalszej eksploatacji.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu.....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji.....

.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach ⁴⁾

.....
.....

.....
(podpis)

data: ____ . ____ . 200__ r.

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo--cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa.
 - rury i złącza azbestowo-cementowe.
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione.
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe. z wyjątkiem wyrobów ciernych.
 - papier. tektura.
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie nie wymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾, KTÓRYCH
WYKORZYSTANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE**

1. Miejsce, adres

.....
.....
.....

2. Właściciel/ zarządca/ użytkownik ^{*)}:

osoba fizyczna – imię, nazwisko, adres:

.....
.....
.....
.....

3. Tytuł własności:

4. Nazwa , rodzaj wyrobu ²⁾

5. Ilość (m² , tony) ³⁾

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

7. Planowane usunięcia wyrobów:

a) sposób.....

8. przez kogo

9. termin

8. Inne istotne informacje o wyrobach ⁴⁾

.....
.....

.....
(podpis)

data: ____ . ____ . 200__ r.

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo--cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa.
 - rury i złącza azbestowo-cementowe.
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione.
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe. z wyjątkiem wyrobów ciernych.
 - papier. tektura.
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie nie wymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

**Wykaz
podmiotów posiadających decyzję Starosty Pyrzyckiego zezwalającą na
gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.**

Lp.	Nazwa i adres podmiotu	Termin obowiązywania decyzji	Numer kodowy odpadu (zgodnie z katalogiem odpadów- Dz. U Nr.112 poz. 1206 z 2001r.)
1.	Usługi Ogólnobudowlane Bożena Wąs ul. Warszawska 20 74-200 Pyrzyce	26.11.2016r.	17 01 06 17 06 01 17 06 03 17 06 05 17 08 01 17 09 03
2.	Spółka Transportowo- Handlowa „Ikar” Kruszwic 73-300 Myślibórz	14.04.2015r.	17 01 06 17 06 01 17 06 03 17 06 05 17 08 01 17 09 03
3.	P.H.U SANBUD Ul. Bohaterów Warszawy 74-300 Myślibórz	15.12.2014r.	17 06 05 17 09 01
4.	Zakład Budownictwa Ogólnego Leszek Gołębiowski Ul. Krótka 1a/8 74-240 Pyrzyce	07.01.2017r.	17 01 06 17 06 01 17 06 03 17 06 05 17 08 01 17 09 03
5.	Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno - Handlowe „BUDMAR” Ul. Na Skarpie 17 75-343 Koszalin	15.03.2014r.	17 06 01 17 06 05

**Ankieta
dotycząca wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Lipiany**

Lokalizacja budynku (miejscowość, ulica, numer):	
Właściciel/najemca:	
Brak wyrobów zawierających azbest (Jeśli BRAK prosimy o nie wypełnianie dalszej części ankiety)	

Pyt. 1. Jakiego rodzaju są budynki z wbudowanymi elementami zawierającymi azbest w obrębie Pani/Pana posesji?

Budynek mieszkalny jednorodzinny	
Budynek mieszkalny wielorodzinny	
Budynek gospodarczy	
Garaż	
Domek letniskowy	
Altana	
Budynek do celów drobnej działalności gospodarczej	
Inne (podać jakie)	

Pyt. 2. Jakie wyroby zawierające azbest zastosowano do budowy na terenie Pani/Pana posesji?

Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	
Tynk zawierający azbest lub torkret	
Lekkie płyty izolacyjne z azbestem	
Płyty dachowe faliste	
Płyty dachowe typu „karo”	
Dachówka cementowo-azbestowa	
Elementy sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	
Kanały wentylacyjne	
Płyty podokienne	
Wyroby zdeponowane na posesji poza budynkami	
Inne wyroby z azbestem (podać jakie)	

Pyt. 3. Jaka jest struktura powierzchni wykorzystanych wyrobów z azbestem?

Rozluźniona (naruszona) struktura włókien	
Mocna struktura włókien, lecz bez/lub z niewystarczająco ciągłą powłoką farby zewnętrznej	
Pomalowana, ciągła powłoka zewnętrzna	

Pyt. 4. Jaki jest stan zewnętrzny wyrobów z azbestem?

Duże uszkodzenia (widoczne pęknięcia lub ubytki, na powierzchni większej 3% powierzchni wyrobu)	
Małe uszkodzenia (brak pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu)	
Brak uszkodzeń	

Pyt. 5. Jakie istnieją możliwości uszkodzenia powierzchni wyrobów z azbestem?

Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	
Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)	
Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	
Wyrób narażony na wstrząsy i drgania	
Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)	
Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza	
Wyrób nie jest narażony na możliwość uszkodzenia	

Pyt. 6. Jak często wykorzystane są pomieszczenia z wbudowanymi elementami azbestowymi?

Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców	
Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób	
Czasowo wykorzystywane pomieszczenie	
Rzadko wykorzystywane pomieszczenie	

Pyt. 7. Jakie jest usytuowanie wyrobów z azbestem?

Bezpośrednio w pomieszczeniu	
Za zawieszonym nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	
W systemie wywietrzenia pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	
Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	

Pyt. 8. Jaka jest ilość odpadów zawierających azbest w obrębie obiektu?

w kg	
w m ³	
w m ²	

Pyt. 9. Czy planuje Pani/Pan remonty budynków związane z wymianą elementów zawierających azbest?

NIE	
TAK	Jeśli TAK proszę podać kiedy? (rok)

Pyt. 10. W którym roku zabudowano wyroby azbestowe w budynku?

Pyt. 11. Czy mając zapewnienie refundacji kosztów usunięcia i wywieżenia na składowisko wyrobów azbestowych, zdecydował(a)by się Pani/Pan na wymianę tych wyrobów w obrębie swojej posesji?

TAK	
NIE	

Pyt. 12. W jakim stopniu, Pani/Pan zdaniem, wyroby zawierające azbest zagrażają zdrowiu i życiu ludzi?

Brak	
Niski	
Średni	
Wysoki	

Osoba wypełniająca ankietę:

Przykładowe zdjęcie

Budynek socjalny klubu sportowego przy ul. Lipowej pokryty eternitem

Budynek gospodarczy pokryty płytami falistymi - eternitem

Demontaż płyt falistych - eternitu

